

PRINCIPII DE ABORDARE METODOLOGICA A CURSULUI DE LIMBĂ GERMANĂ DE SPECIALITATE

N. Barbaroș, doctorandă

Universitatea Tehnică a Moldovei,

INTRODUCERE

Principiile de organizare a cursului de limbă germană economică pornesc de la dilema în care se află profesorul-filolog, solicitat să predea conținuturi și limbaje de specialitate în limba străină. Pentru a rezolva această dilemă am încercat să analizăm situația menționată și am constatat următoarele.

Profesorul de limbă străină, nefiind instruit în domeniul economiei, se angajează să predea limba germană economică. Prin urmare profesorul nu dispune de studii speciale, ce vizează predarea limbilor străine de specialitate și încercând să se acomodeze la noile cerințe, se confruntă cu informații lingvistice, metodice și didactice, pe care nu le înțelege deplin, ceea ce duce la neglijarea lor. Pe lângă acestea se atestă deseori insuficiența și lipsa materialului didactic necesar.

Fiind responsabil de modalitățile și consecințele predării, profesorul se simte adesea copleșit de neîncredere, iar lipsa competenței profesionale îl determină, în final, să se resemneze, conformându-se cu ideea, că e imposibil, să explice conținuturi și concepte, de care personal nu dispui, sau nu le înțelege pe deplin.

Pentru a soluționa această dilemă, e necesar să cunoaștem de la bun început problematica și particularitățile cursului de limbă străină de specialitate. Primul pas în această direcție se realizează nemijlocit prin determinarea hotarelor dintre limba străină-standard și cea de specialitate.

În cele ce urmează voi încerca să elucidiez comparativ aceste concepte, analizând tezele și definițiile celor mai renumiți didacticieni.

1. LIMBA GERMANĂ-STANDART

Predarea limbii germană-standard (generală) vizează primordial competențele de comunicare în situații cotidiene. Dezvoltarea competenței comunicative axează pe situații de dialog, utilizate de profesor teleologic în timpul orelor. Profesorul solicită, așadar, propoziții întregi, corecte, formulări coerente, cât mai multă exprimare liberă și fluentă. Exprimarea verbală

devine, prin urmare, scop: se tinde spre mai multă producție verbală, indiferent, dacă aceasta e necesară atingerii anumitor obiective; limba nu e concepută ca mijloc, ci ca scop. În așa fel caracterul funcțional al exprimărilor pierde din valoare. Prin urmare profesorul include cele mai întrebuițate procedee de comunicare, care denotă un caracter familiar și cursiv: asaltul de idei, crearea de situații problemă.

Prin intermediul metodei vizuale, imaginea devine prilej de comunicare. Imaginea îi încurajează pe studenți să se exprime spontan, utilizând asocieri, lăsând frâu liber creativității. Din această perspectivă imaginile didactice sunt concepute ca stimuli comunicativi.

Limbă germană-standard privilegiază mai mult comunicarea, și prin urmare se renunță la organizarea unor lecturi comprehensive aprofundate. Producția textuală regresează din ce în ce mai mult, reieșind din varietatea de forme și lipsa unor modele structurale concrete. În consecință producția textuală bazată mai mult pe aspectul formal, generează produse cu caracter subiectiv și familiar.

2. LIMBA GERMANĂ DE SPECIALITATE

Limba străină de specialitate, în viziunea lui Hoffmann, reprezintă [1, p.11] *“totalitatea mijloacelor linguale, întrebuițate într-un domeniu profesional, care asigură comunicarea specialiștilor dintr-o ramură anumită”*.

Beier [1, p.12] înțelege prin limbă de specialitate „un domeniu complex (un fragment, o varietate) de funcționare a limbii cu diferențieri interne. Savantul completează, prin urmare, definiția lui Hoffmann, subliniind importanța celor 2 referenți: pe de o parte, timpul; pe de altă parte, grupul de specialiști. Din punctul lui de vedere, adevărata limbă de specialitate este mereu într-o legătură strânsă cu grupul de specialiști, care o exersează, deoarece ea necesită claritate și precizie, în caz contrar, pierde legătura cu spiritul de gândire profesională, cu conținuturile și sistemele cognitive de specialitate. În asemenea situații limba străină de

specialitate nu poate fi realizată și înțeleasă la nivel suficient, deoarece conceptele și noțiunile sunt înțelese izolat, din cauza unui șir de lacune în cunoașterea științifică. În consecință, suferă atât comunicarea profesională, cât și lectura literaturii de specialitate.

Așadar, limba de specialitate se dezvoltă în dependență de următorii 3 factori:

- elemente cognitive de specialitate;
- structuri cognitive de specialitate;
- structuri lecturale/comunicative.

Sintagmele "elemente și structuri cognitive" desemnează sistemul de cunoștințe organizate în categorii de concepte.

Reieșind din punctul de vedere a lui Hoffmann, putem conchide, că limba germană economică e totalitatea limbajelor specializate, a mijloacelor linguale, care se folosesc în domeniul economic, ca garant ce permite atât comunicarea profesională, cât și lectura literaturii de specialitate.

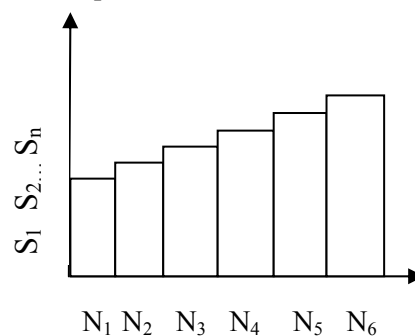
Hoffmann consideră că limba germană economică nu poate fi concepută ca o variantă stilistică a limbajului general (ipoteza funcțional-stilistică), ci ca un subsistem, care constă din elemente fonetice, morfologice și lexicale, precum și fenomenele sintactice, formând o unitate funcțională, care include un șir de limbaje specializate, ramificate pe parcursul anilor într-un șir de domenii speciale. În urma acestui progres s-a dezvoltat stratificarea orizontală a limbii germane economice, din perspectivă sintagmatică. Aceasta mișcare s-a extins și asupra textelor economice, luând o direcție de progresie verticală. Prin urmare textele economice nu mai dispun actualmente de semnificații unilaterale, ci reprezintă o tipologie variată, care în raport cu limba germană economică, progresează în plan vertical, marcând grade diferite de specializare.

Așa de exemplu un text economic de specialitate e mult mai puțin specializat decât o scrisoare de afaceri sau o ofertă. Criteriul acestui tip de divizare rezidă în gradul de simplificare a conținuturilor cognitive. Limba economică de specialitate e o noțiune complexă, care cuprinde, în plan sincron, diverse limbaje specializate, stratificate prin urmare orizontal. Atât textele de specialitate cât și limbajele specializate provin din aceeași sursă limba germană economică: textele de specialitate, denotă gradul ei de specializare în stratificarea verticală, limbajele de specialitate constituie varietatea de domenii în plan orizontal: Betriebswirtschaft, Volkswirtschaft, Handelsrecht, Wahrungspolitik ...

Reieșind de aici am creat diagrama, în care

n. – reprezintă limba de specialitate în plan orizontal; limbajele specializate

s. – constituie textele de specialitate cu gradul de specializare diferit.

Această clasificare a limbii de specialitate e importantă sub mai multe aspecte:

1.gradul de specializare e determinat de diverse tipuri de texte cu diferite componente morfologice și sintactice.

2.gradul de specializare depinde de nivelul întrebuințării terminologiei și lexicului de specialitate;

Această diagramă constituie punctul de plecare în elaborarea principiilor de selectare a textelor de specialitate pentru orele de limba germană.

Spre deosebire de Hoffmann, M. Popescu [2,p.226] promovează ipoteza funcțional-stilistică a limbii economice. Prin urmare el face o asociere între limbaj și stil, afirmând că stilul, e o ipostază a limbii înseși, atunci, când aceasta are o destinație specială. În acest sens cercetătorii Rusu și Voloșciuc afirmă: [3, p.530] „Limba de specialitate este mult mai mult de cât un stil, decât un registru și mult mai mult decât un vocabular, sau o terminologie de specialitate. Acesta este un ansamblu complex de resurse, care posedă multe stiluri, registre și particularități lexicale”.

În opinia noastră limbă străină de specialitate nu este concepută ca un element izolat de conținutul și scopul comunicării sau de procedeele de comunicare. Aici e vorba de un mod nou de a opera cu limbajul care pornește de la conținut și funcție și nicidecum de la formă. Scopul producției textuale nu mai este ocazional, arbitrar, ci se supune unor scopuri și procedee determinate. În acest sens dezvoltarea competențelor lecturale a literaturii de specialitate e necesară și devine sarcina principală a profesorului, care organizând corect demersul pedagogic, respectă următoarele principii:

1. planificare precisă a cursului;
2. propunerea rațională și chibzuită a sarcinilor;
3. formularea exactă a întrebărilor.

Cursul de limbă străină de specialitate se caracterizează, prin precizie și economie verbală. Aici se întrebuițează pe larg metodele de explicare, descriere și definire, ultima în situații cotidiene fiind concepută ca un procedeu comunicativ irelevant.

Scopul predării limbii germane economice nu constă în explicarea precisă și obiectivă a elementelor de specialitate, ci în dezvoltarea competenței de a înțelege adecvat literatura de specialitate în limba străină, de a deosebi esențialul de secundar, de extrage maximum de informații, necesare autoinstruirii și autoperfecționării.

Cursul de limbă germană economică operează de asemenea cu imagini, dar mai mult în formă de: hărți cognitive, tabele, scheme și diagrame, care interpretează precis toate convențiunile de specialitate, aranjând informațiile într-o ordine logică. Așadar cursul de limbă germană-standard utilizează cu precădere procedee aditive și asociative, pe când cursul de limbă germană economică apelează la procedee de selectare și ierarhizare.

Didactica limbii germane economice cercetează aspectul intern, generând un șir de clasificări, aranjări consecutive, codare și decodare rațională a conținutului, deține anumite norme de producție textuală și presupune strategii de lucru care duc la îndeplinirea lor. Cursul de limbă germană-standard nu se bazează pe conținuturi, care ar genera strategii de lucru (study skills), pe când limba străină de specialitate le presupune, ceea ce le permite studenților să prelucreze mai repede mulțimea de conținuturi.

Cursul de limbă străină de specialitate transmite lexicul profesional de bază obiectiv și static, fără a se extinde în domeniul științific. Simplificări de conținuturi se acceptă numai în limitele unor anumite reguli. În așa fel elementele cognitive de specialitate devin mai accesibile. Odată cu transmiterea elementelor cognitive de specialitate, cursul de limbă străină economică facilitează construirea corectă a structurilor cognitive de specialitate.

3. PREDAREA LIMBII GERMANE CENTRATE PE STUDENT

3.1. Utilitatea competenței profesionale

În literatura metodică-didactică necesitatea competențelor profesionale e destul de controversată. Unii metodiști o consideră indispensabilă în predarea limbii străine de specialitate.[] În viziunea lor competența studenților și respectiv consistența produselor

curriculare se află pe planul doi, profesorul fiind conceput ca figură centrală în procesul predării.

În viziunea noastră cursul de limbă străină de specialitate se realizează la nivel și în cazul unui singur purtător de competență profesională. Atunci când studenții se dovedesc competenți, profesorul nu mai are nevoie de o competență profesională specială, cursul de limbă germană economică se limitează doar la transmiterea cunoștințelor de limbă străină de specialitate, cum ar fi utilizarea corectă a terminologiei, strategii lecturale și abilități de învățare euristică.

În cazul studenților, ce posedă parțial sau nu dispun deloc de cunoștințe de specialitate, se recomandă de inclus în procesul de studiere a limbii germane, a patra componentă, și anume – însușirea conținuturilor de specialitate, elemente și structuri cognitive. Funcția de competență profesională e preluată aici de materialul de predare, ales în conformitate cu obiectul de specialitate și nivelul de cunoștințe al studenților. În caz când textele sunt selectate adecvat, studenții sunt capabili să-și atingă scopurile prin interacțiunea directă cu textul, prin confruntarea dintre conținuturile de specialitate și experiența lor profesională.

Așadar competența profesională insuficientă a profesorului devine problematică numai atunci, când avem de a face cu studenți incompetenți, și material inadecvat obiectului de studiu. Totuși, profesorul e apt să echilibreze lipsa competenței profesionale, urmând anumite principii didactico-metodice. El nu trebuie să cunoască în așa măsură conținuturile de specialitate, încât să le poată explica în detalii. Trebuie totodată să-și dea seama, că nu poate opera liber cu ele, selectându-le la întâmplare, combinându-le sau modificându-le nepotrivit. Profesorul trebuie să se lase călăuzit de un interes de cercetare științifică, mobilizându-se în căutarea unor metode și forme efective de prezentare a specialității.

3.2. Importanța cunoștințelor inițiale de limbă germană a studenților economiști

Profesorul prin urmare nu poate exercita rolul principal în predarea limbii străine de specialitate, din simplul motiv, că nu e specialist în domeniul științelor economice. Reieșind de aici, cursul practic de limbă germană de specialitate se fundamentează pe metodologia învățământului centrat pe student și pe principiile individualizării și conștientizării în învățare. Cunoștințele curente a studenților determină ritmul și direcția demersului pedagogic.

Situația curentă a studenților e determinată de următorii factori: cunoștințe generale din limba germană și alte limbi străine a studenților servesc ca punct de plecare în planificarea cursului de limbă străină de specialitate; se recomandă de testat studenții, pentru a aprecia nivelul lor de cunoștințe, posesia limbii germane și a altor limbi străine, care ar contribui la o decodare mai eficientă, a terminilor, împrumuturilor și internaționalismelor; competența profesională și gradul de specializare îi ajută pe studenți să înțeleagă adecvat conținuturile de specialitate; obișnuințe de învățare pot atât să frâneze cât și să stimuleze însușirea limbii germane economice, în dependență de caracterul lor negativ sau pozitiv, de exemplu frica față de profesor, evitarea de a pune întrebări, învățarea pe de rost, au ca rezultat incapacitatea de a analiza, sintetiza și abstractiza, ceea ce se răsfrânge negativ în procesul de învățare a limbii străine; ansamblul de interese și așteptări formează stimulul principal în învățarea limbii germane și, mai ales, în antrenarea lecturii literaturii de specialitate; interesul de a învăța poate fi, prin urmare, direct condiționat de selectarea produselor curriculare specifice, interesul scade atunci când materialele nu corespund așteptărilor și nivelului de cunoștințe a studenților.

3.3. Cercetări comparative dintre modalitățile predării centrate pe student și pe profesor

Studiind literatura de specialitate și activând ca pedagog, m-am convins de nenumărate ori de eficiența predării orientate pe student, mai ales, atunci când e vorba de cursul de limbă străină de specialitate. În acest sens, am efectuat cercetări comparative dintre cele două aspecte de predare (orientate pe student și orientate pe profesor) și le-am inclus în tabela ce urmează:

Rolul profesorului	
Predarea limbii germane de specialitate	
centrată pe profesor	centrată pe student
se crede competent atât în limba străină cât și în profilul de bază al studenților ; inițiază discuții, pe care nu le întreține la nivel profesional ; practic nu se atestă corectări ; nu se verifică nivelul de însușire a materialului de către studenții slabi ;	se renunță la poziția tipică de profesor, privilegiind activitatea în grup, lăsându-se motivat de competența profesională a studenților; profesorul structurează lecția din perspectivă metodică de predare a limbii străine și nicicum din perspectiva transferului cunoștințelor de

- materialul e însușit de un număr redus de studenți etc.	specialitate ; studenții își înțeleg profilul, profesorul înțelege limba străină și împreună soluționează probleme.
Competență profesională	
Predarea limbii germane de specialitate	
centrată pe profesor	centrată pe student
din lipsa cunoștințelor speciale profesorul nu mai poate dirija și apelează tot mai des la manual sau conspect ; încearcă să explice concepte pe care nu le înțelege totalmente și să simplifice limbajul specializat; studenții preiau rolul principal și își dezvoltă autocontrolul prin auto-evaluări și corectări.	se contează pe competența profesională a studenților ; profesorul nu predă cursul de specialitate propriu-zis, ci propune un sprijin solid în înțelegerea și decodificarea conținuturilor de specialitate în limba străină.
Scopul și obiectivele de predare/învățare	
Predarea limbii germane de specialitate	
centrată pe profesor	centrată pe student
însușirea sistemului gramatical și promovarea limbii germane corecte dezvoltarea competenței comunicative; profesorul ține discursuri lungi, studenții se limitează la răspunsuri concise; cunoștințele de specialitate a studenților sunt inhibate de antrenări superficiale în discuții în limba străină; operarea cu textele de specialitate le permite studenților singuri prin interacțiunea cu materialul propus să-și satisfacă interesele profesionale.	însușirea sistematică a lexicului și terminologiei de specialitate; învățarea gramaticii practice, evidențierea celor mai întrebunțate forme gramaticale din textele de specialitate; dezvoltarea strategiilor și competențelor lecturale de comprehensiune și interpretare a textelor de specialitate; se accentuează conținutul și nu formă limbii; se promovează verbalizarea schițelor,diagramelor și tabelor; abordarea textelor de specialitate e dirijată metodic de profesor, antrenând automatisme în procesul de lectură, comprehensiune și interpretare.

Predarea orientată pe student, în cazul însușirii unei limbi străine de specialitate, se dovedește a fi destul de productivă, mobilizându-l pe profesor să respecte următoarele principii de bază:

1. definirea semnificativă a obiectivelor și sarcinilor de instruire;
2. selectare corectă a materialului didactic;
3. organizarea adecvată a demersului pedagogic

CONCLUZII

Profesorii trebuie să înțeleagă din start că predând limba germană de specialitate, ei nu transmit cunoștințe de specialitate propriu-zise, ci îi împuternicesc pe studenți să pătrundă singuri în esența conținuturilor cognitive, profesorul preluând rolul unui arbitru care dirijează metodic procesul de învățare a limbii străine, având ca suport didactic literatura de specialitate.

Insuficiența de competență profesională restrânge spațiul de activitate a profesorului, superioritatea în operare cu materialul fiind mărginită. Aici profesorul trebuie să controleze orice expresie, dacă nu vrea ajungă la formulări greșite, enunțuri false, simplificări nepotrivite.

Din aceste considerente predarea se centrează pe student, transformând cursul de limbă străină de specialitate în mijloc, prin intermediul căruia studenții își ating obiectivele profesionale. Reieșind de aici, profesorul trebuie să renunțe la unele metode și strategii, ora de limbă germană economică fiind redusă mai mult la acțiuni funcționale.

Cursul de limbă germană economică formează, așadar, fundamentul cursului de specialitate predat în limba străină și devine prin urmare puntea de legătură dintre cursul de limbă germană – standard și cel de specialitate. Limbă germană de specialitate nu poate fi predată decât pornind, cel puțin, de la un nivel mediu de cunoaștere a limbii germane-standard. Obiectivul primordial fiind dezvoltarea lecturii comprehensive, care propune strategii compensatorii în domeniul extragerii de informații și producerii textuale corecte. Prin lectură studenții consolidează elemente cognitive de specialitate și le îmbină ulterior în structuri cognitive mai complicate, se familiarizează totodată cu anumite particularități stilistice din lexicul profesional: precizie, diferențiere semantică, ierarhizare, economie verbală.

Cursul de limbă germană economică ajută studenții să-și acopere golurile din cunoștințele de specialitate, deseori problema neasimilării materialului, fiind cauzată de neînțelegerea limbii, în care se predă materialul. Reieșind de aici, posedarea corectă a lexicului profesional devine condiție de bază pentru învățarea corectă a specialității în cauză.

Bibliografie

1. **Buhlmann R.** *Handbuch des Fachsprachenunterrichts*, Langenscheidt, S. 11, 1987.
2. **Popescu M.** *Dictionar de stilistică*, Buc., 2003
3. **Rusu,** *Limba de specialitate*, Ch., pag 530, 1999
4. **Read J.** *Assessing Vocabulary*, Cambridge, pag. 279, 2000.
5. **Schuster K.** *Einführung in die fachdidaktik Deutsch*, Hohengehren, S.47, 1998.